

КОХАН О.М.,

старший викладач,
Київський національний торговельно-
економічний університет,
м. Київ, Україна

МИХАЙЛОВА Н.О.,

старший викладач, Київський
національний торговельно-
економічний університет,
м. Київ, Україна

ЗМІШАНЕ НАВЧАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЯК ІМПЕРАТИВ СЬОГОДЕННЯ

У статті розглянуто актуальну проблему впровадження педагогічних інновацій та сучасних он-лайн технологій у навчальний процес, наводиться визначення змішаного навчання, його характеристики та завдання. Подається зміст основних моделей змішаного навчання. Теоретично обґрунтовується доцільність застосування моделей змішаного навчання з метою розширення освітніх можливостей студентів у процесі вивчення іноземних мов. Автори приводять перелік онлайн-інструментів та електронних ресурсів для ефективного вивчення іноземних мов впродовж самостійної роботи молоді, а також для аудиторного використання.

Ключові слова: змішане навчання, *blended learning*, модель змішаного навчання, електронні ресурси, он-лайн курс, онлайн-інструменти.

В статье рассмотрена актуальная проблема внедрения педагогических инноваций и современных он-лайн технологий в учебный процесс, приводится определение смешанного обучения, его характеристики и задачи. Подается содержание основных моделей смешанного обучения. Теоретически обосновывается целесообразность применения моделей смешанного обучения с целью расширения образовательных возможностей студентов в процессе изучения иностранных языков. Авторы приводят перечень онлайн-инструментов и электронных ресурсов для эффективного изучения иностранных

языков на протяжении самостоятельной работы молодежи, а также для аудиторного использования.

Ключевые слова: смешанное обучение, blended learning, модель смешанного обучения, электронные ресурсы, онлайн курс, онлайн-инструменты.

The article discusses the urgent problem of introducing pedagogical innovations and modern online technologies in the educational process, provides a definition of blended learning, its characteristics and objectives. The content of the main models of blended learning is presented. The feasibility of using blended learning models in order to expand the educational capabilities of students in the process of foreign languages learning is theoretically substantiated. The authors provide a list of online tools and electronic resources for the effective study of foreign languages during the independent work of young people, as well as for classroom use.

Key words: blended learning, blended learning model, electronic resources, online course, online tools.

Актуальність тематики дослідження. Процеси глобалізації, перехід людства до інформаційного суспільства, стрімкий розвиток комп'ютерної техніки та її застосування в усіх галузях економіки та повсякденному житті є рушійними силами змін в освітній діяльності. Інформаційні технології стали невід'ємною частиною сучасного життя, змінивши назавжди світ бізнесу, культури, освіти, виробництва. Водночас постала проблема швидкого старіння знань, необхідності обробки великої кількості інформації та підготовки таких спеціалістів, що мають необхідні знання та вміння для продовження навчання протягом усього життя. Ці фактори спонукають до розвитку нових тенденцій в освіті та ведуть до фундаментальної зміни стратегічних цілей освіти і переходу до нової освітньої парадигми та інноваційних методів навчання. Сьогодні вимагає застосування нових видів навчання, які поєднують здобутки минулого з можливостями інформаційних технологій.

Аналіз попередніх досліджень та публікацій. Розвиток комп'ютерних мережних технологій став однією з перспективних платформ для розвитку сучасної системи дистанційної освіти, електронного навчання (e-learning), мобільного навчання (m-learning), які ефективно використовуються для різноманітних форм навчання.

В зв'язку з розвитком e-learning визначився новий напрям – змішане навчання (ЗН) (blended learning). На позначення цього явища використовуються і інші терміни: hybrid, mixed, integrative, blended learning, technology-mediated

instruction, web-enhanced instruction, mixed-mode instruction. Вчені зазначають, що глобально відбувається стрімкий розвиток індустрії зі створення програмних комплексів e-learning різної спрямованості, в тому числі систем доставки контенту, організації та управління навчанням – LMS (Learning Management Systems), які об'єднують у собі інструменти адміністрування, комунікацій, оцінки знань, розробки навчальних курсів. [6]

Термін змішане навчання (blended learning) все частіше вживається для опису гібридної методики, коли відбувається поєднання он-лайн навчання, традиційного та самостійного навчання. Мається на увазі не просто використання сучасних інтерактивних технологій на додаток до традиційних, а якісно новий підхід до навчання, що трансформує, а іноді і «перевертає» клас (flipped classroom). Фактично концепція blended learning існувала вже в XX столітті, в 60-х роках, але термінологія була вперше запропонована в 1999 році в прес-релізі американської освітньої компанії Interactive Learning Center, що займалась інтерактивним навчанням, було оголошено про зміну назви на EPIC Learning та зазначено про намір використовувати методику змішаного навчання. В 2006 р. Бонк та Грехем (Bonk and Graham) опублікували книгу «Handbook of Blended Learning», в якій дали визначення змішаного навчання як такого, що поєднує традиційне навчання (face-to-face instruction) з он-лайн навчанням (computer mediated instruction). [7,8] Під змішаним навчанням іноземній мові ми розуміємо комбіновану систему професійно орієнтованого іншомовного навчання, яка передбачає активну комунікацію між викладачем і студентом за допомогою сучасних технологій та мультимедійних засобів [1].

Теоретико-методичні аспекти змішаного навчання активно вивчаються закордонними дослідниками: R. Alebaikan та S. Troudi, T. Barker, S. L. Greener, G. Motteram і P. Sharma, B. Tomlinson і C. Whittaker та інші

Аналіз публікацій вітчизняних науковців свідчить про спрямованість їх досліджень на модернізацію процесу професійно орієнтованого комунікативного навчання. Проблеми використання інформаційних технологій і електронних освітніх ресурсів у вищій школі знайшли своє відображення в роботах В. Ю. Бикова, А. М. Гуржія, М. І. Жалдака, Л. А. Карташової, В. В. Лапінського, С. О. Сисоєвої, О. В. Співаковського, О. М. Спіріна. Вітчизняні науковці В. М. Кухаренко, С. М. Березенська, К. Л. Бугайчук, Н. Ю. Олійник, Т. О. Олійник, О. В. Рибалко, Н. Г. Сиротенко, А. Л. Столяревська опублікували монографію, у якій відобразили результати власних наукових пошуків проблеми змішаного навчання. [7]

Мета статті - дослідження моделей змішаного навчання, доцільності їх застосування в освітньому процесі з метою розширення освітніх можливостей студентів ВНЗ у процесі вивчення іноземних мов.

Виклад основного матеріалу. За матеріалами щорічної конференції Консорціуму Слоун, присвяченій онлайн-освіті, змішані (гібридні) курси визначаються як результат інтегрування он-лайн курсів (30%-70% навчального процесу) з традиційними класними заходами, які проводяться згідно з плановим, педагогічно перевіреном технологічним підходом. Змішане навчання дуже часто називають гібридним навчанням. Це пов'язано з тим, що змішане навчання акцентує увагу на суто механічному підході до змішування різних форм навчання. Гібрид являє собою поєднання нової, передової, з використанням можливостей ІТ технології зі старою технологією і формування нового підходу (новації), з урахуванням відомих можливостей старої технології. Змішане навчання як технологія змін і трансформації не може з'явитися сама по собі. Необхідні додаткові зусилля як з боку викладачів, так і з боку студентів. Подібні революційні моделі змін надають новий імпульс якісного розвитку освіти, вони ефективніші, доступніші, мають персональний підхід.[2]

Зарубіжні дослідники виділили основні моделі змішаного навчання :

1. Модель «Face-to-Face Driver»- основна частина навчальної програми вивчається в аудиторії при безпосередній взаємодії з викладачем, а електронне навчання використовується в якості доповнення до основної програми (найчастіше робота з електронними ресурсами організовується за комп'ютерами під час навчального заняття, що можна розглядати як різновид наочних посібників та навчальної літератури.

2. Ротаційні моделі «Rotation» – це організація курсу чи предмету, таким чином, що учні/ студенти переходять між різними форматами навчання за фіксованим розкладом або на розсуд вчителя, принаймні одним з таких форматів є навчання в режимі онлайн. Інші можливі формати – це робота у невеликих проектних командах, теоретичні виклади (лекції) як для цілої групи так і для проектних команд, групові проекти, індивідуальні консультації від викладача, письмові завдання. Студенти вчать в основному аудиторно, але також виконують певні домашні завдання.

3. В моделі «Flex» дистанційне навчання є основним з деякими очними зустрічами. Студенти працюють за індивідуальним графіком з використанням різних методів навчання, а викладач супроводжує студентів дистанційно, для відпрацювання складних питань організовує аудиторні консультації з малочисельними групами або індивідуально.

4. «Перевернутий» клас (Flipped classroom) – це модель організації курсу чи предмету, за якою студенти навчаються онлайн за межами школи чи університету, а потім на базі здобутих знань та освоєних правил і інструкцій працюють над проектами або отримують додаткову інформацію від викладача в аудиторії. Не освоївши теорію самостійно учень/студент не зможе приймати активну участь у дискусіях з викладачем чи реалізувати проект.[6]

4. При реалізації моделі «Online Lab» навчальна програма засвоюється в умовах електронного навчання, яке організовано в аудиторіях, обладнаних комп'ютерною технікою, і супроводжується викладачем.

5. В рамках моделі «Self-blend» студенти самостійно вибирають додаткові до основної освіти курси, що проводяться різними освітніми закладами. Модель є традиційною для вищих навчальних закладів Америки.

6. Модель «Online Driver» передбачає засвоєння більшої частини навчальної програми за допомогою електронних ресурсів інформаційно-освітнього середовища; аудиторні зустрічі з викладачем носять періодичний характер .[4, 5]

Існує різноманіття інструментів для змішаного навчання. До онлайн-інструментів, які можуть стати в пригоді у процесі змішаного навчання, можна зарахувати наступні:

- *курси*: безкоштовні та платні, тематичні та спрямовані конкретно на опанування мови , їхнє різноманіття майже необмежене;

Засобами досягнення навчальних цілей за методикою змішаного навчання є два типи навчальних платформ: зовнішні платформи, змістове наповнення яких індивідуально розробляє навчальна інституція, з урахуванням з мети навчання та аналізу потреб студентів (наприклад, Moodle, Web Course Tools); внутрішні платформи, що відображають зміст уже розроблених навчальних курсів (наприклад, Macmillan English Campus, MyEnglishLab, CALL). Команда вітчизняних новаторів розробили український національний інтелектуальний продукт, безкоштовну інноваційну онлайн-систему з вивчення іноземної мови на платформі Lingva.Skills. Курс сприяє формуванню іншомовної граматичної компетентності студентів та дозволяє якісно та професійно вивчати англійську мову у відповідності до міжнародних стандартів знання мови (A1 - B2). Система є проста і зручна у використанні, незалежна, оскільки не потребує постійного адміністрування або підтримки з боку технічного відділу, а також не вимагає специфічних знань у сфері комп'ютерних технологій або програмуванні. Завдяки зручній платформі Lingva.Skills пропонується: гнучкий графік занять, доступність навчання в будь-який час (кожен студент сам обирає коли виконувати вправи); студент отримує доступ до комплексу необхідних навчальних матеріалів у сучасному електронному вигляді; зворотній зв'язок (цілодобовий контакт із користувачами завдяки онлайн чату); збільшується творчий та інтелектуальний потенціал за рахунок самоорганізації.[3,6]

- *відеоуроки*: зокрема, власні вебінари на своєму інтернет-порталі пропонує Британська Рада;

- *аудіоподкасти*: аудіювання – одна із головних складових у вивченні будь-якої мови. Наступні ресурси допоможуть слухачу зануритися у англійське середовище. Їх можна слухати будь-де і будь-коли.

Серед них:

1. *English as a Second Language Podcast*. Цей сайт допоможе ознайомитися із американською англійською. Всі теми побудовані на діалогах, а тому фрази з них знадобляться всім, хто вивчає мову.

2. *6 Minute English*. Це добірка аудіоматеріалів від BBC. Кожний подкаст триває лише 6 хвилин, тому нову тему можна прослухати навіть під час коротенької перерви.

3. *Luke's English Podcast*. Люк Томпсон (Luke Thompson), викладач і комік з Великобританії, обговорює цікаві повсякденні теми.

4. *ESLnewcast.com*. Добірка новин, спеціально адаптованих для тих, хто вивчає англійську.

5. *EspressoEnglish*. Цей сайт регулярно публікує освітні подкасти, які націлені на опанування сталих виразів, містять пояснення граматичних конструкцій, ідіом та іншу цікаву інформацію.

- *мобільні додатки*: якісні та цікаві продукти, більшість яких можна завантажити на мобільний телефон:

- Додаток *Duolingo* пропонує приємний інтерфейс, можливість заробити ігрову валюту за проходження уроку, і навіть вправи на вимову із функцією розпізнавання мови користувача. Також передбачені щоденні нагадування для візуалізації успішності вивчення англійської та добросовісності «відвідання» уроків. Додаток зручно використовувати для закріплення набутих знань та оцінки рівня володіння мовою.

- *LEXI24*. Цей додаток буде корисним не лише для початківців, а й для тих, хто прагне розширити словниковий запас. Запропонований метод вивчення - залучення візуальної пам'яті через вивчення слова по картинках. Програма «Візуальний словник» допомагає вивчити понад 120 тис. слів і словосполучень на 7 мовах. Лексику розподілено на 14 тем — «Домашнє господарство», «Спорт», «Суспільство», «Наука», «Офіс», «Одяг», «Харчування», «Транспорт».

- Додаток *English Listening* пропонує вивчати англійську за допомогою простих англійських розмов із BBC.

- *Lingualeo*. Уроки в ньому відрізняються більшим різноманіттям – тексти, відео, багато типів вправ на закріплення пройденого матеріалу, присутні елементи гейміфікації.

- Додаток *Memrise* створено для запам'ятовування англійських слів та ідіом шляхом інтервального повторення: тобто, лексеми та фраземи з'являються у вікні програми саме тоді, коли їх, вірогідно, забувають. Згідно з результатами досліджень, цей метод найбільш ефективний для збільшення словарного запасу. Також користувач може ознайомитися із готовими списками слів та фраз, що згруповані за рівнем володіння англійською та тематикою.

- *спеціалізовані портали*: тут можна знайти як теоретичні ресурси, так і практичні інструменти. Основні ресурси для безкоштовного вивчення мови онлайн:

- BBC Learning English — масштабне відділення BBC, присвячене вивченню англійської мови. На сайті доступні навчальні курси для різних рівнів. Частина курсів поділяється за тематикою: англійська в університеті, на роботі, у новинах тощо.

- British Council LearnEnglish — ресурс для вивчення англійської мови від Британської ради, департаменту уряду Великої Британії, що займається поширенням британської культури. На сайті можна вивчати граматику, лексику, покращувати навички з письма та вимови.

- Duolingo — платформа для вивчення іноземних мов. Англійську можна вивчати як на сайті проекту, так і за допомогою мобільного додатку. Додаток зручний для початківців, які хочуть зрозуміти базову лексичну та граматичну структуру мови. Вправи для рівня Intermediate та Advanced також доступні.

- TED — організація, присвячена мотиваційним пізнавальним лекціям англійською мовою. Рекомендується для глядачів із уже наявними знаннями з англійської, які хочуть покращити свої навички сприймання мови на слух. На сайті доступні субтитри.

- *сайти для спілкування*: як приємний бонус для регулярного закріплення мовних навичок.

Впровадження електронних освітніх ресурсів в освітній процес вищого навчального закладу змінили діяльність як студентів, так і викладачів. На сьогодні усі учасники освітнього процесу можуть застосовувати сервіси мережі Інтернет – електронну пошту, електронні бібліотеки, форуми, чати та інші засоби взаємодії; створювати віртуальні класи (Whiteboard, вебтур, вебінар), освітні сайти, портали, системи порталів та ін.; використовувати соціальні Інтернет-сервіси – соціальні мережі, соціальні пошукові системи, блоги, закладки, мережні програмні засоби – карти знань (mind map), засоби створення презентацій (MS PowerPoint, Google Presentations, Prezi.com, SlideRocket, тощо).[6]

Недоліком змішаного навчання є залежність від технічних засобів навчання – вони повинні бути надійними, легкими у користуванні, а також сучасними. Крім того, комп'ютерна неграмотність може стати на заваді тим, хто хоче отримати доступ до матеріалів курсу. З іншого боку, необхідність отримати кращу підготовку роботи з комп'ютером може призвести до підвищення мотивації, спонукаючи людину опанувати комп'ютерну науку.

Висновки. Змішане навчання (blended learning) дозволяє використовувати накопичений позитивний досвід здійснення класичного навчання, доповнюючи його сучасними технологічними інноваціями. Перевагами змішаного навчання є: індивідуалізація навчання; мотивація студентів; можливість проведення тес-

тування великої кількості студентів та отримання негайного зворотнього зв'язку; збільшення навчального часу та кількості матеріалів; використання автентичних навчальних матеріалів; охоплення великої кількості учасників навчання; економія матеріальних ресурсів; опанування як студентами, так і батьками інтерактивних навчальних програм. Крім того, використання ІТКТ у змішаному навчанні відкриває широкі можливості для здійснення самостійної роботи студентів під керівництвом викладача, сприяє розвитку самостійної творчої діяльності, стимулює одержання додаткових знань та їх закріплення, що дає можливість готувати конкурентоспроможних фахівців на рівні державних та міжнародних стандартів, здатних до постійного професійного зростання, соціальної та професійної мобільності.

Список використаних джерел:

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання/науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С.Ю.Ніколаєва. – К.:Ленвіт,2003. – 273 с. 3. Закон України «Про вищу освіту» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. Калініна Л. В. Використання технологій змішаного навчання у процесі викладання іноземних мов у середній школі: навч.-метод. посібник / Л. В. Калініна, О. Д. Безверха, О. А. Кузьменко, Д. С. Антонюк. – Житомир: Арт Майстер, 2016. – 127 с.
3. Коваль Т. І. Реалізація технологій дистанційного навчання іноземних мов з використанням навчального середовища Moodle / Т. І. Коваль, О. А. Щербина // Методика навчання іноземних мов майбутніх фахівців. – 2011. – Вип. 21., Ч. 6. – 2001. – С. 94-104.додатки Google (Gmail, YouTube, Talk) та ін.
4. В. М. Кухаренко та ін., «Теорія та практика змішаного навчання», Харків, Україна: «Міськдрук», НТУ «ХП», 2016.
5. Сікора Я. Б. Реалізація змішаного навчання у вищому навчальному закладі. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». – 2016. – випуск 2 (39)- С. 236-238
6. Чередніченко Г.А.Інноваційні технології у методиці викладання іноземних мов / Г.А. Чередніченко // Інноваційні методи викладання іноземних мов у немовних вищих навчальних закладах : Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. – К.: НУХТ, 2015 р.– С.10-14
7. Bonk C.J. The handbook of blended learning environments: Global perspectives, local designs / C.J. Bonk, C.R. Graham, – San Francisco: Jossey-Bass/Pfeiffer, 2006. – p.5.
8. Graham C.R. Blended learning system: Definition, current trends and future direction / In: Bonk, C.J., Graham, C.R. (eds.) // Handbook of Blended

Learning: Global Perspectives, Local Designs, Pfeiffer, San Francisco. – 2005. – P. 3-21.

Transliteration of References:

1. Zahalnoievropeiski Rekomendatsii z movnoi osvity: vyvchennia, vykladannia, otsiniuvannia/naukovyi redaktor ukrainskoho vydannia doktor ped. nauk, prof. S.Iu. Nikolaieva. – K.:Lenvit,2003. – 273 s. 3. Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu» // [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. Kalinina L.V. Vykorystannia tekhnolohii zmishanoho navchannia u protsesi vykladannia inozemnykh mov u serednii shkoli: navch.-metod. posibnyk / L.V. Kalinina, O. D. Bezverkha, O. A. Kuzmenko, D. S. Antoniuk. – Zhytomyr: Art Maister, 2016. – 127 s.
3. Koval' T. I. Realizaciya tekhnologij distancijnogo navchannia inozemnih mov z vikoristanniam navchal'nogo seredovishcha Moodle / T. I. Koval', O. A. Shcherbina // Metodika navchannia inozemnih mov majbutnih fahivciv. – 2011. – Vip. 21., Ch. 6. – 2001. – S. 94-104.dodatki Google (Gmail, YouTube, Talk) ta in.
4. V. M. Kuharenko ta in., «Teoriya ta praktika zmishanogo navchannia», NTU «HPI», 2016.
5. Sikora Ya. B. Realizaciya zmishanogo navchannia u vishchomu navchal'nomu zakladi. Naukovij visnik Uzhgorods'kogo universitetu. Seriya: «Pedagogika. Social'na robota». – 2016. – vipusk 2 (39)- S. 236-2387. Bonk C.J. The handbook of blended learning environments: Global perspectives, local designs / C.J. Bonk, C.R. Graham, – San Francisco: Jossey-Bass/Pfeiffer, 2006. – p.5.
6. Graham C.R. Blended learning system: Definition, current trends and future direction / In: Bonk, C.J., Graham, C.R. (eds.) // Handbook of Blended Learning: Global Perspectives, Local Designs, Pfeiffer, San Francisco. – 2005. – R. 3-21.

KOKHAN O.M.,

Senior Lecturer, Kyiv National University of Trade and Economics, Kyiv, Ukraine

E-mail: lkohana@ukr.net

MYKHAILOVA N.O.,

Senior Lecturer, Kyiv National University of Trade and Economics, Kyiv, Ukraine

E-mail: n.mykhailova_1@mail.ru

MIXED LEARNING IN FOREIGN LANGUAGE LEARNING AS THE IMPERATIVE OF TODAY